

STORTINGET

Innst. 86 S

(2019–2020)

Innstilling til Stortinget
fra familie- og kulturkomiteen

Dokument 8:168 S (2018–2019)

**Innstilling fra familie- og kulturkomiteen om
Representantforslag fra stortingsrepresentantene
Freddy André Øvstegård, Karin Andersen, Marian
Hussein og Sheida Sangtarash om et styrket krise-
senter tilbud for voldsutsatte**

Til Stortinget

Bakgrunn

I dokumentet fremmes følgende forslag:

- «1. Stortinget ber regjeringen senest innen fremleggelsen av statsbudsjettet for 2021 foreslå 80 pst. statlig finansiering av krisesentertilbudet gjennom øremerkede midler.
2. Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å endre § 2 i krisesenterloven for å innføre krav om tilstrekkelig nærhet til nærmeste krisesentertilbud, slik at geografisk dekning er i tråd med at krisesentertilbudet skal være et lavterskeltilbud, og regulere dette nærmere i forskrift.
3. Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å endre § 2 i krisesenterloven for å innføre krav om heldøgnbemannning.
4. Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å innføre en generell forskriftshjemmel i krisesenterloven og forskriftsfeste en kvalitetsnorm for å regulere nærmere
 - a. gjennomføring av kravet til fysisk adskilthet
 - b. krav til kompetanse, herunder barnefaglig kompetanse

- c. at lengden på oppholdet ved krisesentrene må tilpasses den tiden det tar å gi den voldsutsatte støtte og nødvendig hjelp for reetablering
 - d. innholdet i oppfølgingen i reetableringsfasen
5. Stortinget ber regjeringen gjennomføre en evaluering av krisesentertilbudet til menn og komme tilbake til Stortinget på egnet vis.
 6. Stortinget ber regjeringen særlig se til at krisesentertilbudet for den samiske urbefolkningen bedres, og orientere Stortinget på egnet vis.»

Det vises til dokumentet for nærmere redegjørelse for forslagene.

Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Trond Giske, Odd Omland og Anette Trettebergstuen, fra Høyre, lederen Kristin Ørmen Johnsen, Vetle Langedahl og Tage Pettersen, fra Fremskrittspartiet, Silje Hjemdal og Morten Wold, fra Senterpartiet, Åslaug Sem-Jacobsen, fra Sosialistisk Venstreparti, Freddy André Øvstegård, fra Venstre, Grunde Almeland, og fra Kristelig Folkeparti, Jorunn Gleditsch Lossius, viser til representantforslaget samt svarbrev fra statsråd Kjell Ingolf Ropstad datert 18. september 2019. Målet med representantforslaget er å bedre tilbudet til voldsutsatte kvinner. I dag har alle voldsutsatte kvinner, menn og barn en lovfestet rett til gratis krisesentertilbud. Ansvaret for å sørge for tilbudet er lagt til kommunene. Hvordan krisesentertilbudet organiseres, varierer fra kommune til kommune, og derfor varierer også tilbudet noe.

Komiteen merker seg at regjeringen allerede har varslet at ordningen med overføring av ansvaret for krisesentrene til kommunen skal evalueres, og det skal vurderes tiltak som sikrer et godt krisesentertilbud. Komiteen merker seg at brukernes rettigheter og behov skal legges til grunn for kommunenes tilbud. Det gjelder både for utsatte grupper og for andre brukere av tilbudet. Avstand til nærmeste krisesenter, og andre eventuelle krav til sentrene, vil naturlig også bli en del av denne evalueringen.

Komiteen ser frem til evalueringen av pilotprosjektet og forslag til tiltak som sikrer et godt krisesentertilbud til alle grupper. Komiteen imøteser et bredere kunnskapsgrunnlag om kommunenes krisesentertilbud og utfordringer ved dagens ordning. Når dette foreligger, forventer komiteen eventuelle forslag til endringer i loven.

Komiteen viser til at det i utviklingsprosjektene skal komme på plass samarbeidsavtaler mellom krisesentrene og andre relevante hjelpeinstanser og samarbeidskommuner. Dette skal sikre at alle grupper får et tilpasset tilbud.

Komiteen viser også til at Justis- og beredskapsdepartementet arbeider med en ny handlingsplan mot vold i nære relasjoner. I den blir det en egen del om vold og overgrep i samiske områder, og utfordringer med krisesentertilbudet i indre Finnmark vil bli drøftet særskilt.

Komiteen viser til at vold mot kvinner og vold i nære relasjoner er et omfattende og strukturelt samfunnsproblem. Fra 1992 til 2017 har over 100 000 personer oppholdt seg på et av landets krisesentre, og det anslås at volden koster det norske samfunn 4,5–6 mrd. kroner årlig. Kvinner blir i større grad enn menn utsatt for grov vold, omfattende kontroll, trusler, seksuell vold og partnerdrap. I tillegg til de personlige konsekvensene dette innebærer for den enkelte kvinne og hennes nærmeste familie, så handler vold mot kvinner om manglende likestilling, om maktujevnhet mellom kvinner og menn og om alvorlig begrensning av kvinners frihet.

Komiteen viser til at krisesentrene ifølge krisesenterlovens formålsparagraf skal gi et godt og helhetlig tilbud til kvinner, menn og barn som er utsatt for vold eller trusler om vold i nære relasjoner. Tilbudet skal ifølge loven være et lavterskeltilbud.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti påpeker at tilbudet likevel ikke er godt nok i dag. Det er svært store forskjeller mellom ulike deler av landet og mellom de enkelte krisesentrene. Disse medlemmer mener det er viktig at krisesentrene over hele landet gir et likeverdig tilbud til alle de sårbare menneskene som trenger det. Derfor trengs det et krafttak for krisesentrene.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet viser til tidligere representantforslag fra representanter fra Arbeiderpartiet om kvaliteten og tilbudet i krisesentrene, Dokument 8:73 (2014–2015) og Dokument 8:99 S (2018–2019).

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti peker på at det i 2020 vil være ti år siden krisesentervirksomheten ble overført fra staten til kommunene. Disse medlemmer mener at Stortinget bør forelegges en samlet gjennomgang av krisesentervirksomheten, med sikte på et mest mulig likeverdig tilbud av god kvalitet til alle som trenger det, uavhengig av hvor man bor i landet. Nye utviklingstrekk, tilbudet til den samiske befolkning og til menn må være en del av denne gjennomgangen. Den bør også inneholde fakta og krav knyttet til ansattes kompetanse, og oppfølging i reetableringsfasen.

Disse medlemmer fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med en samlet gjennomgang av krisesentertilbudet.»

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti viser til at kommunene siden 2011 har hatt hele ansvaret for å finansiere krisesentertilbudet gjennom kommunenes rammetilskudd. Tidligere finansierte staten 80 pst. Erfaringene fra omleggingen av finansieringsmodellen er ikke gode. De økonomiske rammene for de ulike krisesentrene kan variere fra 1,4 mill. kroner til nærmere 23 mill. kroner. Variasjonene i inntekter til drift gjør at krisesentrene har ulik standard, ulikt tjenestetilbud og ulike personalressurser, ifølge evalueringen av omleggingen.

Dette medlem viser videre til at norske myndigheter etter Istanbul-konvensjonen artikkel 23 skal sørge for en bedring av krisesentrenes økonomiske rammer. For at krisesentrene skal kunne gi et likeverdig tilbud til alle brukere, må de sikres forutsigbar finansiering og like betingelser. Krisesentrene skal ikke være avhengig av godt nok handlingsrom i kommuneøkonomien for hensiktsmessig drift av tilbudet til en så sårbar gruppe.

Dette medlem mener derfor det er på tide å lære av erfaringene og gjeninnføre 80 pst. statlig øremerket finansiering av krisesentrene. Dette vil ifølge Finansdepartementets beregninger innebære en øremerking av 301,3 mill. kroner i helårseffekt, som i dag overføres over rammetilskuddet til kommunene.

Videre vil dette medlem vise til at en av de viktigste forutsetningene for at krisesentertilbudet skal kunne sies å være et lavterskeltilbud, handler om avstanden til nærmeste senter. Mange bor flere timers reisevei unna nærmeste senter fordi kommunene kjøper krisesenterplasser i andre kommuner langt vekk. De t-

te medlem mener at loven må tydeliggjøre at den geografiske dekningen må være i tråd med målet om at krisesentertilbudet skal være et lavterskeltilbud.

Dette medlem viser videre til at det i dagens lov kun er åpnet for at departementet kan gi forskrift om «krav til kompetanse hos de ansatte og krav til fysisk sikring av lokale». Derfor mener dette medlem at loven bør endres, og at det bør innføres en generell forskriftshjemmel slik at innhold og kvalitet i krisesentertilbudet kan reguleres nærmere. Dette medlem mener videre at det bør utarbeides forskrifter på områder med særlig stor betydning for kvaliteten på tilbudet for å få på plass et forsvarlig krisesentertilbud i alle kommunene. Blant annet bør kravet til fysisk adskilthet, krav til kompetanse, herunder barnefaglig kompetanse, at botiden må tilpasses brukerens behov, og innhold i oppfølgingsarbeidet i reetableringsfasen beskrives nærmere i forskrift. Videre mener dette medlem at det også trengs en nærmere beskrivelse i forskriften av hva god ivaretagelse av barn konkret innebærer, og at det stilles kompetansekrav som pålegger kommunene å ha personale med barnefaglig kompetanse ved sitt krisesentertilbud – dette for å sørge for at barn gis individuell oppfølging, og at barns rettigheter blir ivaretatt.

Dette medlem fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen senest innen fremleggelsen av statsbudsjettet for 2021 foreslå 80 pst. statlig finansiering av krisesentertilbudet gjennom øremerkede midler.»

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å endre § 2 i krisesenterloven for å innføre krav om tilstrekkelig nærhet til nærmeste krisesentertilbud, slik at geografisk dekning er i tråd med at krisesentertilbudet skal være et lavterskeltilbud, og regulere dette nærmere i forskrift.»

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å endre § 2 i krisesenterloven for å innføre krav om heldøgnbemanning.»

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å innføre en generell forskriftshjemmel i krisesenterloven og forskriftsfeste en kvalitetsnorm for å regulere nærmere

- gjennomføring av kravet til fysisk adskilthet
- krav til kompetanse, herunder barnefaglig kompetanse
- at lengden på oppholdet ved krisesentrene må tilpasses den tiden det tar å gi den voldsutsatte støtte og nødvendig hjelp for reetablering
- innholdet i oppfølgingen i reetableringsfasen.»

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen gjennomføre en evaluering av krisesentertilbudet til menn og komme tilbake til Stortinget på egnet vis.»

Komiteen viser til at samer opplever mer overgrep og vold enn majoritetsbefolkningen. Nå har også fire forskjellige komiteer i FN-systemet anbefalt Norge å gjøre en bedre jobb i slike saker. I en undersøkelse fra 2015 rapporterte 49 pst. av de samiske kvinnene og 35 pst. ikke-samiske kvinner at de var blitt utsatt for vold. Undersøkelsen viste også at det var mer vanlig med seksuell vold mot samiske kvinner (22 pst.) enn ikke-samiske kvinner (16 pst.). Men også samiske menn rapporterte i 2015 om en høyere forekomst av opplevd vold (40 pst.) enn ikke-samiske menn (23 pst.). Rapporten indikerer at det finnes særskilte utfordringer i samiske miljøer. Det har konsekvenser for statens menneskerettslige ansvar.

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti mener at regjeringen har et særlig ansvar for å bedre samenes krisesentertilbud.

Disse medlemmer fremmer på denne bakgrunn følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen særlig se til at krisesentertilbudet for den samiske urbefolkningen bedres, og orientere Stortinget på egnet vis.»

Forslag fra mindretall

Forslag fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti:

Forslag 1

Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med en samlet gjennomgang av krisesentertilbudet.

Forslag fra Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti:

Forslag 2

Stortinget ber regjeringen gjennomføre en evaluering av krisesentertilbudet til menn og komme tilbake til Stortinget på egnet vis.

Forslag 3

Stortinget ber regjeringen særlig se til at krisesentertilbudet for den samiske urbefolkningen bedres, og orientere Stortinget på egnet vis.

Forslag fra Sosialistisk Venstreparti:*Forslag 4*

Stortinget ber regjeringen senest innen fremleggelsen av statsbudsjettet for 2021 foreslå 80 pst. statlig finansiering av krisesentertilbudet gjennom øremerkede midler.

Forslag 5

Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å endre § 2 i krisesenterloven for å innføre krav om tilstrekkelig nærhet til nærmeste krisesentertilbud, slik at geografisk dekning er i tråd med at krisesentertilbudet skal være et lavterskeltilbud, og regulere dette nærmere i forskrift.

Forslag 6

Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å endre § 2 i krisesenterloven for å innføre krav om heldøgnbemannning.

Forslag 7

Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å innføre en generell forskriftshjemmel i krisesenterloven og forskriftsfeste en kvalitetsnorm for å regulere nærmere

- a. gjennomføring av kravet til fysisk adskilthet
- b. krav til kompetanse, herunder barnefaglig kompetanse
- c. at lengden på oppholdet ved krisesentrene må tilpasses den tiden det tar å gi den voldsutsatte støtte og nødvendig hjelp for reetablering
- d. innholdet i oppfølgingen i reetableringsfasen.

Komiteens tilråding

Komiteens tilråding fremmes av komiteens medlemmer fra Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti.

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til representantforslaget og rå Stortinget til å gjøre følgende

v e d t a k:

Dokument 8:168 S (2018–2019) – Representantforslag fra stortingsrepresentantene Freddy André Øvstegård, Karin Andersen, Marian Hussein og Sheida Sangtarash om et styrket krisesentertilbud for voldsutsatte – vedtas ikke.

Oslo, i familie- og kulturkomiteen, den 3. desember 2019

Kristin Ørmen Johnsen

leder

Silje Hjemdal

ordfører

VEDLEGG**Brev fra Barne- og familiedepartementet v/statsråd Kjell Ingolf Ropstad til familie- og kulturkomiteen, datert 18. september 2019****Dok 8:168 Representantforslag 168 S 2018-2019 - Styrket krisesentertilbud for voldsutsatte**

Jeg viser til forslag fra stortingsrepresentantene Freddy André Øvstegård, Karin Andersen, Marian Hussein og Sheida Sangtarash om et styrket krisesentertilbud til voldsutsatte. Familie- og kulturkomiteen ber om departementets vurdering av forslagene som følger under.

1. Stortinget ber regjeringen senest innen fremleggelsen av statsbudsjettet for 2021 foreslå 80 pst. statlig finansiering av krisesentertilbudet gjennom øremerkede midler.

Daværende regjering valgte i 2010 å gi kommunene ansvar for krisesentertilbudet. Utgangspunktet var at kommunene er nærmest til å finne det best tilpassede tilbudet for brukerne. Fra å være tilskuddsbasert, ble finansieringen av krisesentertilbudet en del av kommunenes rammetilskudd. Dette gir kommunene anledning til å organisere tilbudet slik de selv mener er best ut fra de lokale forholdene. Fylkesmannen fører tilsyn for å sikre at kommunene oppfyller sine plikter etter loven. Regjeringen har ikke planer om å endre finansieringen av krisesentertilbudet i tråd med forslaget.

2. Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å endre paragraf 2 i krisesenterloven for å innføre krav om tilstrekkelig nærhet til nærmeste krisesentertilbud, slik at geografisk dekning er i tråd med at krisesentertilbudet skal være et lavterskeltilbud, og regulere dette nærmere i forskrift.

Krisesenterstatistikken for 2018 viser at de fleste krisesentertilbudene betjener flere kommuner og dekker store geografiske områder. Den lengste reiseavstanden til det enkelte krisesentertilbud, varierte fra 15 km til 380 km. De fleste sentrene (24) oppga at lengste reiseavstand var mellom 51 km og 150 km. 13 sentre oppga lengre reiseavstand enn dette (over 150 km). 9 sentre svarte at lengste reiseavstand var mellom 15 og 50 km. Fordelingen er omtrent tilsvarende som i 2017.

En fordel med dagens ordning der kommunene er ansvarlig for krisesentrene er at de kan sørge for et krisesentertilbud der de ønsker det.

Regjeringen skal evaluere ordningen med overføring av ansvaret for krisesentrene til kommunene og vurdere tiltak som sikrer et godt krisesentertilbud. Bufdir har fått i oppdrag å utvikle et kunnskapsgrunnlag om kommunenes krisesentertilbud og utfordringer ved dagens ordning. Når dette foreligger vil regjeringen vur-

dere behov for å endre loven eller iverksette andre tiltak.

3. Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å endre paragraf 2 i krisesenterloven for å innføre krav om heldøgnbemanning.

I lovens forarbeid, presiserer departementet at brukerne skal kunne motta støtte, veiledning og oppfølging. Krisesentrene skal også være til for personer som har behov for fysisk sikkerhet i en akutt og midlertidig fase. Departementet påpeker deretter at akutt behov for et sikkert botilbud kan oppstå når som helst på døgnet. Forarbeidet fastslår også at det er opp til kommunene å vurdere hvordan tilbudet skal utvikles, men at krisesentertilbudet skal organiseres på en hensiktsmessig måte, basert på de behovene de voldsutsatte har.

Departementenes tidligere tolkning av loven og forarbeidet er at kommunene skal kunne organisere bemanningen slik de finner det hensiktsmessig og forsvarlig, innenfor kravet til et heldøgns tilbud. Departementet har anbefalt at krisesentrene er døgnbemannet når det er beboere tilstede, både av hensyn til sikkerhet og for å sikre et godt og helhetlig tilbud til personer i en svært sårbar situasjon. Dersom det, i perioder, ikke er beboere i krisesenteret, bør kommunen selv kunne vurdere om bakvaktordninger er tilstrekkelig.

4. Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å innføre en generell forskriftshjemmel i krisesenterloven og forskriftsfeste en kvalitetsnorm for å regulere nærmere

- gjennomføring av kravet til fysisk adskilthet
- krav til kompetanse, herunder barnefaglig kompetanse
- at lengden på oppholdet ved krisesentrene må tilpasses den tiden det tar å gi den voldsutsatte støtte og nødvendig hjelp for reetablering
- innholdet i oppfølgingen i reetableringsfasen.

Jeg viser til omtale av evaluering av ordningen med overføring av ansvaret for krisesentrene til kommunene under punkt 2. Når den foreligger vil regjeringen vurdere behov for endringer i loven, herunder behovet for forskriftshjemler.

5. Stortinget ber regjeringen gjennomføre en evaluering av krisesentertilbudet til menn og komme tilbake til Stortinget på eget vis.

Jeg viser til omtale av evalueringen av ordningen med overføringen av ansvaret for krisesentrene til kom-

munene under punkt 2. Bufdirs kunnskapsgrunnlag omfatter vurderinger av tilbudet til menn. Det vil være naturlig å informere Stortinget om de viktigste funnene i evalueringen.

***6. Stortinget ber regjeringen særlig se til at
krisesentertilbudet for den samiske urbefolkningen
bedres, og orientere Stortinget på egnet vis.***

Det er siden 2016 bevilget 3 millioner kroner årlig til Barne- ungdoms- og familiedirektoratet for å gjennomføre et pilotprosjekt med mål om å styrke tilbudet til sårbare grupper. I 2019 har direktoratet inngått et samarbeid med Alta krisesenter for å utvikle et tilrettelagt tilbud til den samiske befolkningen. I forbindelse med nedleggelsen av det samisk krise- og incestsenter i Karasjok, har også Bufdir tett kontakt med kommunen for å styrke krisesentertilbudet i Indre Finnmark.

Videre koordinerer Justis- og beredskapsdepartementet arbeidet med en ny handlingsplan mot vold i nære relasjoner med en egen del om vold og overgrep i samiske områder. Utfordringer med krisesentertilbudet i Indre Finnmark vil bli drøftet i handlingsplanen.

